

**Korelacja szkolnictwa i rynku pracy w Wielkopolsce
oraz losy absolwentów wielkopolskich szkół
ponadgimnazjalnych i wyższych**

Poznań, lipiec 2013

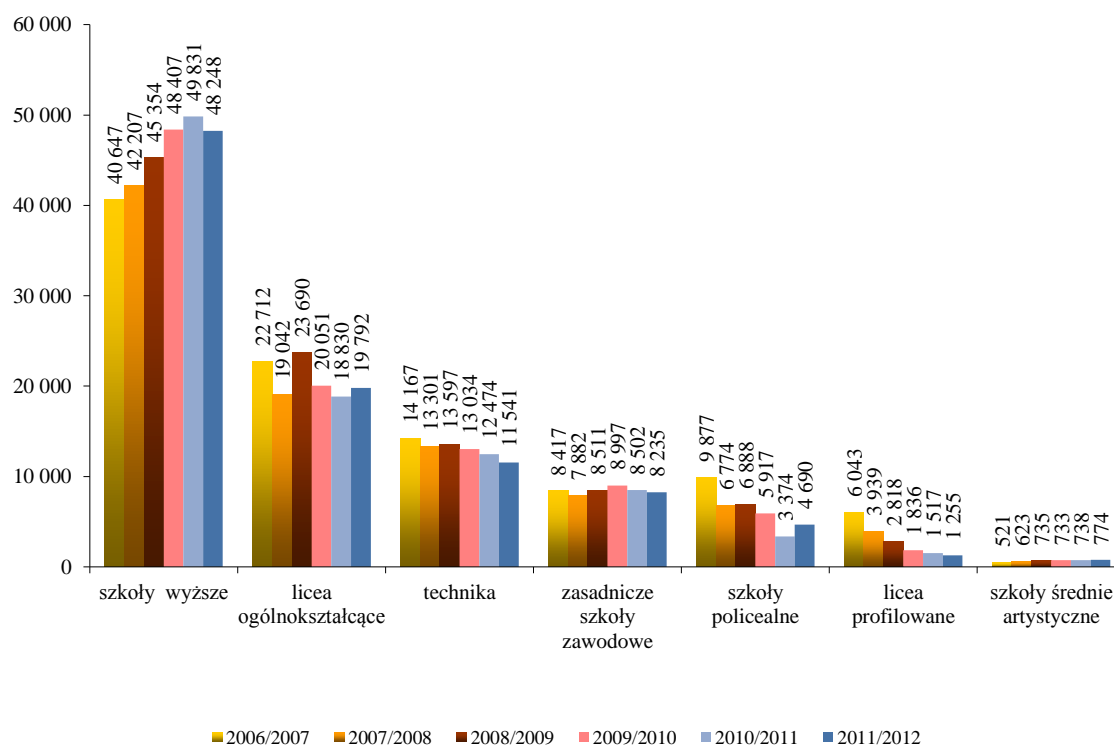
Korelacja szkolnictwa i rynku pracy w Wielkopolsce oraz losy absolwentów wielkopolskich szkół ponadgimnazjalnych i wyższych

W roku szkolnym 2011/2012 wszystkie typy szkół ponadgimnazjalnych, w Wielkopolsce, tj. zasadnicze szkoły zawodowe, technika, szkoły średnie artystyczne, licea ogólnokształcące, licea profilowane, szkoły policealne i szkoły wyższe, ukończyło **95 037 absolwentów**. W stosunku do poprzedniego rocznika liczba ta zmniejszyła się o 1 894 (z 96 931)¹.

Najwięcej osób ukończyło szkoły wyższe (51,3% wszystkich absolwentów) i licea ogólnokształcące (20,8% ogółu absolwentów).

Bezrobotni absolwenci wielkopolskich szkół ponadgimnazjalnych i wyższych, stanowią niezmiennie, co roku około 8-10% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.

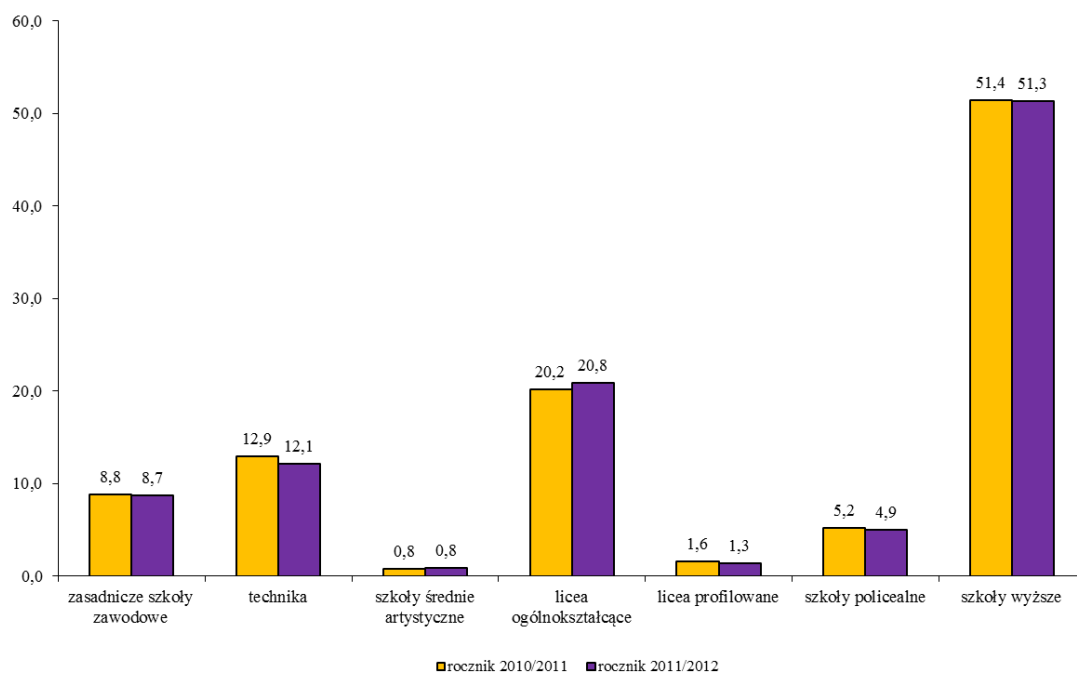
Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych i wyższych w Wielkopolsce, w latach 2007-2012 (według stanu na koniec października danego roku)

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z MEN i szkół wyższych woj. wlkp.

¹ Raport dotyczący sytuacji na rynku pracy absolwentów rocznika 2011/2012 jest obecnie w opracowaniu. Wszystkie raporty przygotowane przez WUP w Poznaniu, dotyczące sytuacji absolwentów poprzednich roczników, dostępne są na stronie internetowej Urzędu www.wup.poznan.pl, w zakładce „Działania Rynku Pracy/ Opracowania i analizy”.

Udział procentowy absolwentów wg typów szkół w całej populacji absolwentów w danym roczniku, tj. 2010/2011 i 2011/2012

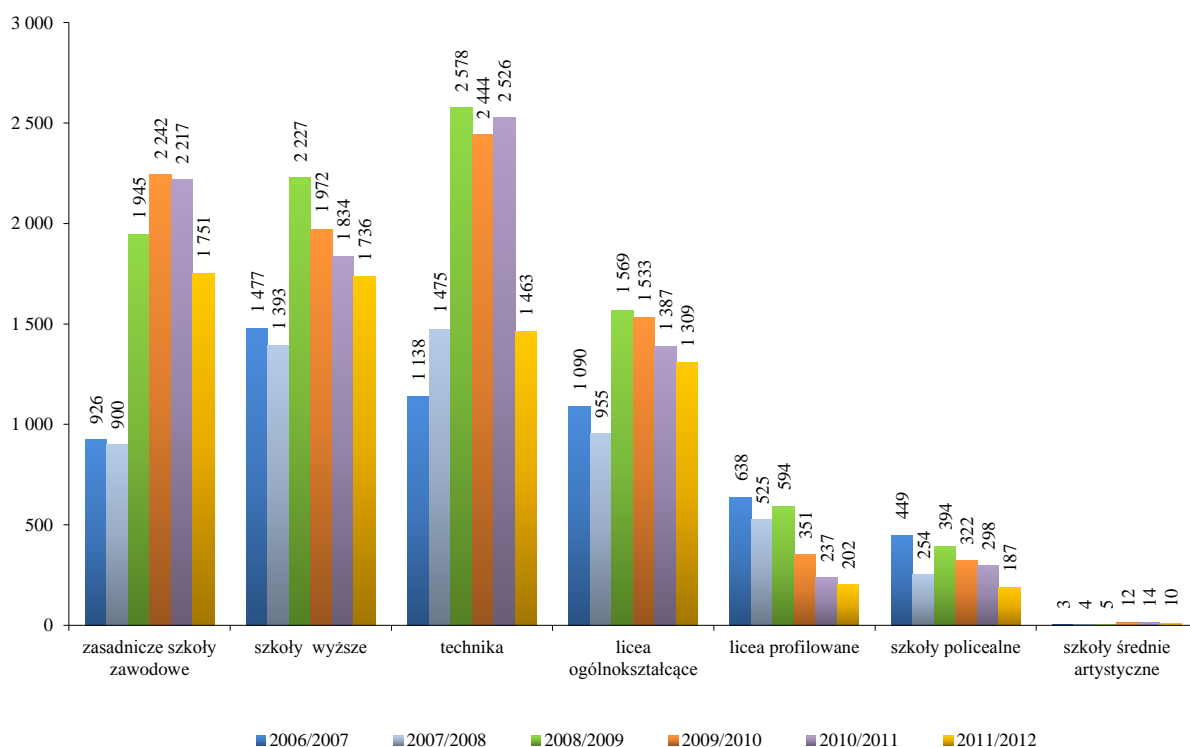

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z MEN i szkół wyższych woj. wlkp.

Spośród wszystkich absolwentów rocznika 2011/2012, zarejestrowanych jako **bezrobotni było 6 658 osób**. Liczba ta zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego o 21,8%. Spadek liczby bezrobotnych absolwentów ostatniego rocznika dotyczy wszystkich typów szkół, szczególnie techników, gdzie liczba bezrobotnych absolwentów według stanu na koniec października 2012 roku, była niższa w stosunku do roku poprzedniego o 42%. Trzeba przy tym pamiętać, że jest to efektem między innymi niżu demograficznego i faktu, że corocznie szkoły ponadgimnazjalne kończy coraz mniejsza liczba osób.

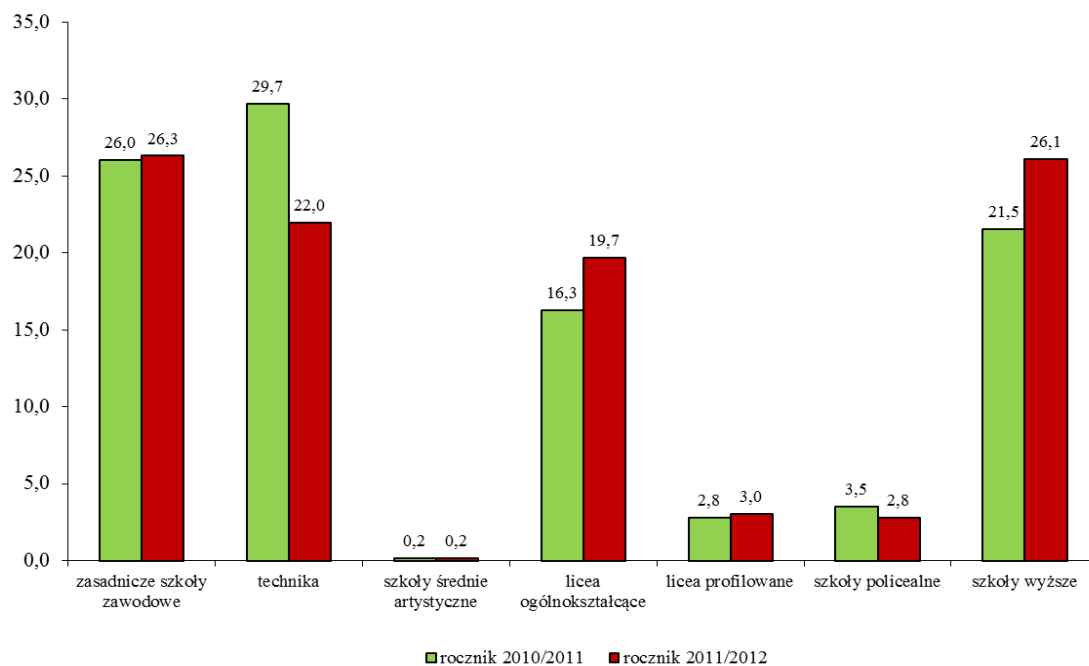
Niedopasowanie kierunków kształcenia do faktycznych potrzeb zgłaszanych przez pracodawców znajduje swoje odzwierciedlenie w liczbie bezrobotnych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. **Mimo, że obserwowany jest ciągły brak osób wykształconych w konkretnych zawodach, to absolwenci zasadniczych szkół zawodowych od wielu lat znajdują się w czołówce, z technikami i szkołami wyższymi, szkół wprowadzających na rynek pracy znaczną liczbę pozostających bez zatrudnienia.**

Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych i wyższych w Wielkopolsce, w latach 2007-2012 (według stanu na koniec października danego roku)²

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z PUP woj. wlkp.

Udział procentowy bezrobotnych absolwentów wg typów szkół w całej populacji bezrobotnych absolwentów według stanu na 31 października 2011 i 2012 roku

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z PUP woj. wlkp.

² Dane uwzględniają tylko osoby, które ukończyły szkoły ponadgimnazjalne i wyższe na obszarze Wielkopolski i zarejestrowały się (ze względu na miejsce zameldowania/zamieszkania) w PUP województwa wielkopolskiego.

Od lat, najwięcej osób kończy szkoły zawodowe i technika w takich zawodach, jak:

- **sprzedawca,**
- **kucharz małej gastronomii,**
- **mechanik pojazdów samochodowych,**
- **fryzjer,**
- **technik ekonomista,**
- **technik informatyk**
- **technik mechanik.**

W tych zawodach rejestruje się też najwięcej bezrobotnych absolwentów (szczegółowe dane na wykresach na str. 5 i 6).

Mniejsze bezrobocie dotyczy absolwentów w zawodach związanych na przykład z:

- **budownictwem (dekarz, technik budownictwa, technik drogownictwa),**
- **elektroniką i techniką (monter mechatronik, elektryk, elektromechanik, technik mechatronik),**
- **usługami opiekuńczymi i okołomedycznymi (opiekun medyczny, higienistka stomatologiczna, technik masażysta, technik farmaceutyczny, ratownik medyczny).**

Na zlecenie Wielkopolskiego Obserwatorium Rynku Pracy w 2010 roku zrealizowano badanie pt. „Bezrobocie absolwentów wybranych zasadniczych szkół zawodowych w województwie wielkopolskim. Uwarunkowania i możliwości poprawy sytuacji”³, które przeprowadzono w wybranych 20 zasadniczych szkołach zawodowych w województwie wielkopolskim.

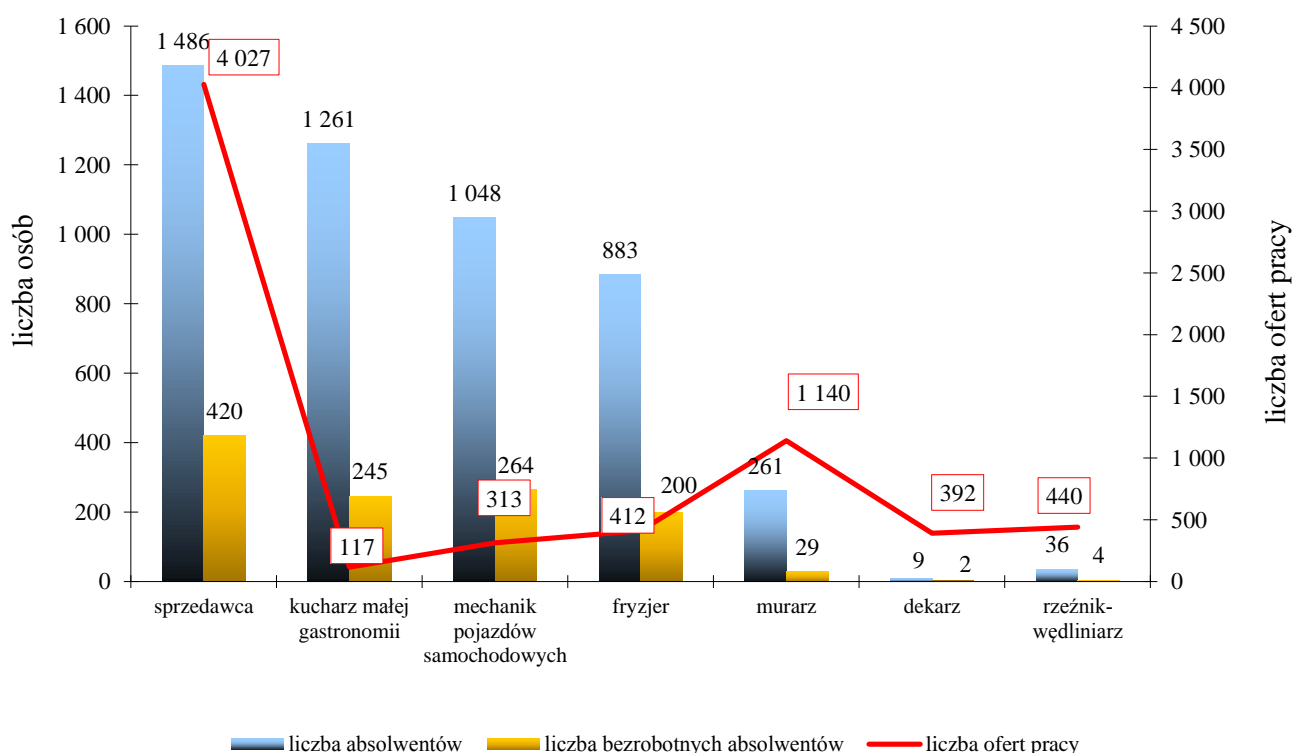
Analiza oferty edukacyjnej tych szkół w zestawieniu z wynikami prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu monitoringu zawodów nadwyżkowych i deficytowych w regionie prowadzi do wniosku, że oferta edukacyjna badanych szkół zawodowych nie odpowiada na wymagania lokalnego rynku pracy.

³ Raport z badania dostępny jest na stronie internetowej www.obserwatorium.wup.poznan.pl, w zakładce „Badania i analizy”.

Kształcenie w zawodach deficytowych realizuje połowa z badanych jednostek, w połowie natomiast znaczna część kierunków stanowi zawody nadwyżkowe. Co prawda szkoły deklarują prowadzenie działań w zakresie dostosowywania programów kształcenia do potrzeb i wymagań rynku pracy poprzez kontakty z pracodawcami i z różnego rodzaju instytucjami, badania rynku pracy lub działalność specjalnych zespołów w szkołach, wskazane jest jednak dokonanie pogłębionej analizy ich skuteczności oraz ocena dodatkowych rozwiązań.

- Poniżej przedstawiono wykresy dotyczące zasadniczych szkół zawodowych, techników i szkół policealnych, uwzględniające dane na temat wybranych zawodów, w jakich kształcą się w tych szkołach, w tym: liczby absolwentów w roku szkolnym 2011/2012, liczby bezrobotnych absolwentów rocznika 2011/2012 zarejestrowanych w wielkopolskich powiatowych urzędach pracy według stanu na 31 października 2012 roku, ofert pracy zgłoszonych do PUP dla danego zawodu, w całym 2012 roku⁴.

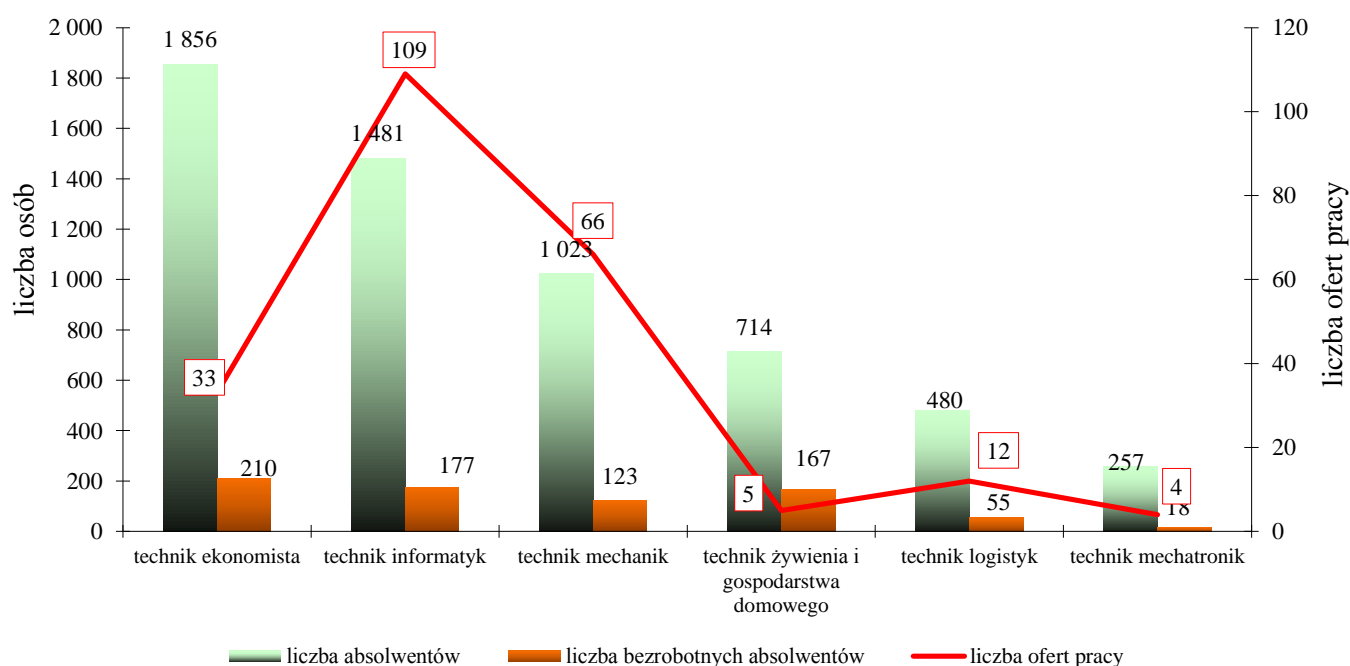
Zasadnicze szkoły zawodowe – dane nt. wybranych zawodów (rok szkolny 2011/2012)

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z MEN i PUP woj. wlkp.

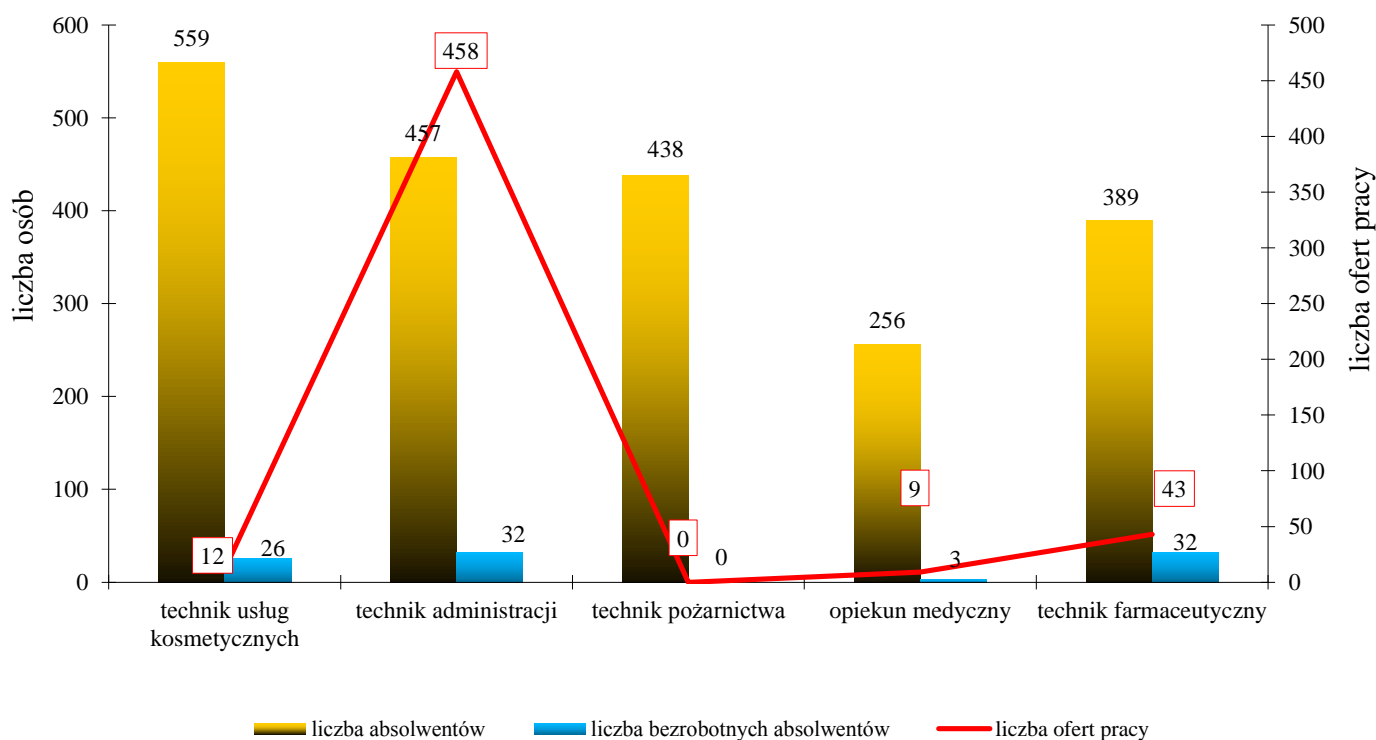
⁴ Dane obejmują zarówno oferty pracy subsydiowane, jak i niesubsydiowane. Są to oferty skierowane do wszystkich osób bezrobotnych posiadających dany zawód, zarejestrowanych w urzędach. Statystyki dotyczące bezrobocia nie uwzględniają danych dotyczących liczby ofert pracy, przeznaczonych dla osób posiadających status absolwenta, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy.

Technika – dane nt. wybranych zawodów (rok szkolny 2011/2012)

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z MEN i PUP woj. wlkp.

Szkoły policealne – dane nt. wybranych zawodów (rok szkolny 2011/2012)

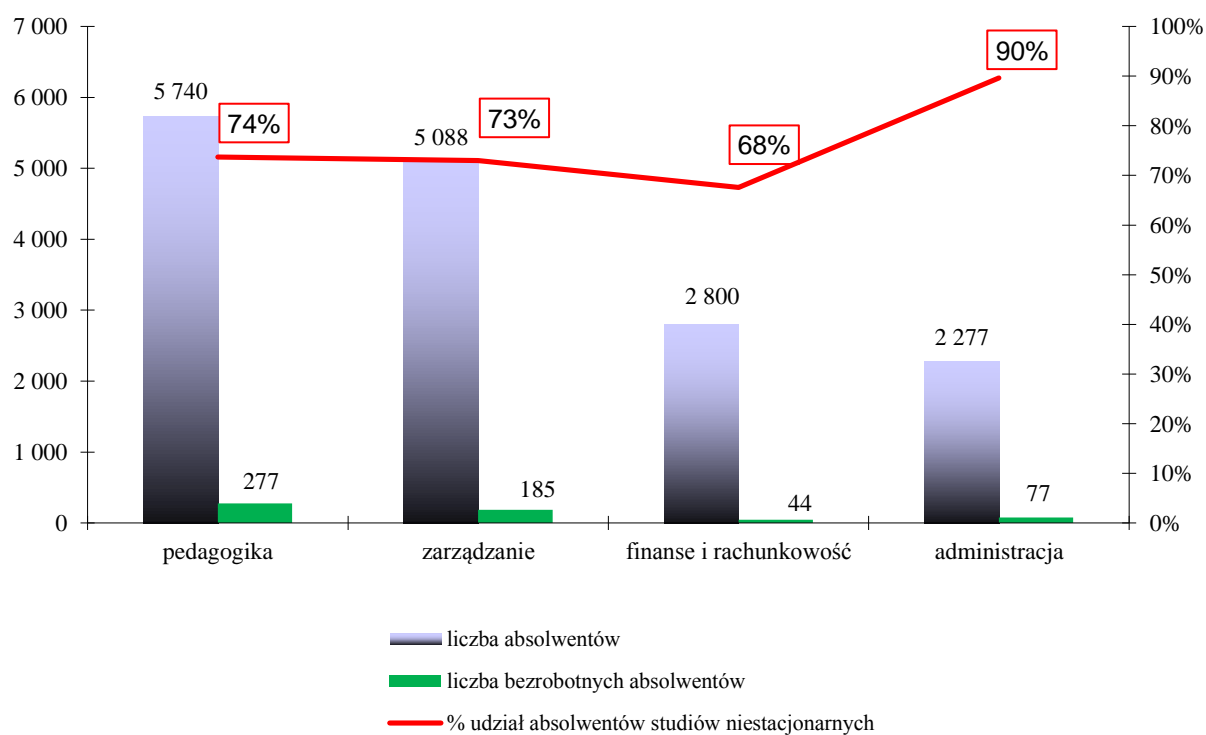
Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych z MEN i PUP woj. wlkp.

Nowelizacja ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którą od września 2012 r. rozszerzyły się kompetencje wojewódzkich rad zatrudnienia w zakresie wydawania opinii w sprawie wprowadzania nowych kierunków kształcenia w szkołach zawodowych, wprowadziła przepis mówiący, że dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, ustala zawody, w których kształci szkoła, po zasięgnięciu opinii zarówno powiatowej, jak i wojewódzkiej rady zatrudnienia co do zgodności z potrzebami rynku pracy. Szkoła występuje z wnioskiem do wojewódzkiej rady zatrudnienia, która wydaje opinię na temat wnioskowanego kierunku na podstawie informacji zawartych we wniosku oraz danych statystycznych będących w posiadaniu WUP. Należy zaznaczyć, iż opinia WRZ, wyrażona w formie uchwały, stanowi jedynie informację dla organu prowadzącego szkołę (starosty, prezydenta miasta), który podejmuje ostateczną decyzję w tej sprawie. WRZ w Poznaniu, po wejściu w życie nowych przepisów, wydała dotychczas 31 takich uchwał.

- Od lat nie zmienia się struktura zawodów, w jakich w wielkopolskich szkołach wyższych kształci się najwięcej osób. **W roku akademickim 2011/2012, podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej osób ukończyło studia na kierunkach: pedagogika, zarządzanie oraz finanse i rachunkowość.** Kierunkami generującymi dużą liczbę absolwentów, były także **administracja, filologia, politologia oraz turystyka i rekreacja.** Z kolei na rynku pracy wciąż obserwujemy **deficyt fachowców wyspecjalizowanych w dziedzinach technicznych, matematycznych, przyrodniczych,** na których popyt generuje gospodarka.

W roku szkolnym 2011/2012, największy odsetek bezrobotnych w stosunku do ogółu absolwentów, odnotowano na takich kierunkach, jak finanse i bankowość (25 absolwentów, 6 bezrobotnych, 24%), praca socjalna (193 absolwentów, 28 bezrobotnych, 14,5%), ekonomia (1 346 absolwentów, 115 bezrobotnych, 8,5%) czy inżynieria środowiska (595 absolwentów, 50 bezrobotnych, 8,4%). Jednocześnie w rejestrach powiatowych urzędów pracy, według stanu na koniec października 2012 roku, nie odnotowano absolwentów takich kierunków, jak: akustyka (67 absolwentów), bioinformatyka (9 absolwentów), energetyka (73 absolwentów), farmacja (113 absolwentów), instrumentalistyka (137 absolwentów), lekarsko-dentystyczny (102 absolwentów), mechatronika (105 absolwentów), wschodoznawstwo (110 absolwentów) oraz niewielki odsetek na takich kierunkach, jak: lekarski, informatyka i ekonometria, zdrowie publiczne, międzynarodowe stosunki gospodarcze, pielęgniarstwo, biofizyka czy grafika.

Szkoły wyższe – dane nt. wybranych kierunków studiów (rok akademicki 2011/2012)

Źródło: opracowanie własne WUP, na podstawie danych pozyskanych ze szkół wyższych woj. wlkp. i PUP woj. wlkp.

Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie wielkopolskim

Jak wynika z rozkładu danych statystycznych zawody deficytowe w 2012 r. kształtowały się w sposób następujący: największa różnica pomiędzy średnią liczbą zgłaszanych ofert, a średnią liczbą osób bezrobotnych posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe, wystąpiła w przypadku zawodu **robotnik gospodarczy**. Średnio miesięcznie zgłoszono do urzędów pracy 358 ofert, natomiast w tym czasie rejestrowało się średnio miesięcznie 198 osób. Następnym zawodem w województwie, w którym występuje niedobór bezrobotnych w stosunku do zgłaszanych ofert pracy jest **kierowca samochodu ciężarowego**. Miesięcznie, na średnio 121 zgłoszonych ofert przypadły 69 osób. Znaczący deficyt występuje w zawodzie **pracownik ochrony fizycznej bez licencji, przedstawiciel handlowy, spawacz metodą MAG, telemarketer, technik prac biurowych, doradca klienta, monter sprzętu gospodarstwa domowego, ubojowy, opiekun osoby starszej**.

Średni miesięczny deficyt podaży siły roboczej w 2012 r. ⁵

L.p.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średni miesięczny deficyt podaży siły roboczej	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Liczba ofert pracy zgłoszonych w całym 2012 roku	Liczba bezrobotnych według stanu w końcu grudnia 2012 r.
1	2	3	4	5	6	7	
1	"515303"	Robotnik gospodarczy	-158,9	357,6	198,7	4291	1991
2	"833203"	Kierowca samochodu ciężarowego	-52,8	121,3	68,5	1456	508
3	"541307"	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	-48,2	67,0	18,8	804	135
4	"332203"	Przedstawiciel handlowy	-43,9	86,8	42,8	1041	330
5	"721204"	Spawacz metodą MAG	-39,4	42,8	3,3	513	16
6	"524404"	Telemarketer	-38,8	73,8	34,9	885	227
7	"411004"	Technik prac biurowych	-31,3	158,2	126,8	1898	1301
8	"524902"	Doradca klienta	-24,6	42,3	17,8	508	108
9	"821111"	Monter sprzętu gospodarstwa domowego	-24,3	35,2	10,8	422	43
10	"751106"	Ubojowy	-23,2	34,3	11,1	411	98
11	"341202"	Opiekun osoby starszej	-20,9	24,3	3,3	291	33

⁵ Tabela uwzględnia pierwszych 20 zawodów o największym deficycie.

12	"332101"	Agent ubezpieczeniowy	-17,3	21,5	4,3	258	44
13	"241202"	Doradca finansowy	-15,1	19,6	4,5	235	41
14	"531202"	Asystent nauczyciela przedszkola	-12,8	15,3	2,5	183	16
15	"833202"	Kierowca ciągnika siodłowego	-11,6	14,8	3,3	178	16
16	"524302"	Konsultant / agent sprzedaży bezpośredniej	-11,5	15,7	4,2	188	22
17	"333105"	Spedytor	-10,8	13,2	2,3	158	18
18	"611307"	Ogrodnik - uprawa grzybów jadalnych	-10,8	11,3	0,6	136	3
19	"031101"	Żołnierz szeregowy	-10,6	15,4	4,8	185	36
20	"921201"	Pomocniczy robotnik przy hodowli zwierząt	-10,3	14,3	4,0	172	45

Zawody, w których liczba zarejestrowanych bezrobotnych jest wyższa od liczby ofert pracy to zawody nadwyżkowe. Największa dysproporcja pomiędzy wymienionymi zmiennymi występuje w kategorii „bez zawodu”. Średnio miesięcznie rejestrowały się 3 353 osoby bezrobotne nie posiadające kwalifikacji do wykonywania zawodu. Osoby z tej grupy miały w badanym roku do wykorzystania zaledwie średnio w miesiącu 66 ofert pracy.

Do zawodów nadwyżkowych należą w szczególności:

- sprzedawca (więcej zarejestrowanych o 1 099 osób od przyjętych ofert),
- technik ekonomista (średnia miesięczna nadwyżka 402),
- ślusarz (średnia miesięczna nadwyżka 334),
- krawiec (średnia miesięczna nadwyżka 228),
- kucharz (średnia miesięczna nadwyżka 215),
- mechanik pojazdów samochodowych (średnia miesięczna nadwyżka 213).

Średnia miesięczna nadwyżka podaży siły roboczej w 2012 r. ⁶

L.p.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Średnia miesięczna nadwyżka podaży siły roboczej	Średnia miesięczna liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy	Średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych	Liczba ofert pracy zgłoszonych w całym 2012 roku	Liczba bezrobotnych według stanu w końcu grudnia 2012 r.
1	2	3	4	5	6	7	
1	"000000"	Bez zawodu	3 287,4	66,3	3 353,8	796	25 508
2	"522301"	Sprzedawca	1 099,1	335,6	1 434,7	4027	13 979
3	"331403"	Technik ekonomista	402,3	2,8	405,0	33	3 490
4	"722204"	Ślusarz	333,6	54,5	388,1	654	3 399
5	"753105"	Krawiec	228,0	49,5	277,5	594	2 920
6	"512001"	Kucharz	215,5	60,1	275,6	721	2 704
7	"723103"	Mechanik pojazdów samochodowych	212,8	26,1	238,8	313	1 649
8	"711202"	Murarz	209,7	95,0	304,7	1140	2 565
9	"512002"	Kucharz małej gastronomii	195,9	9,8	205,7	117	1 731
10	"311504"	Technik mechanik	188,3	5,5	193,8	66	1 531
11	"752205"	Stolarz	183,2	58,5	241,7	702	1 715
12	"514101"	Fryzjer	180,3	34,3	214,7	412	1 825
13	"723105"	Mechanik samochodów osobowych	160,8	14,3	175,2	172	1 426
14	"322002"	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	149,4	0,4	149,8	5	1 288
15	"751201"	Cukiernik	146,4	8,8	155,2	105	1 370
16	"263102"	Ekonomista	135,6	2,5	138,1	30	1 059
17	"713101"	Malarz - tapeciarsz	133,7	9,8	143,5	118	1 077
18	"522305"	Technik handlowiec	130,8	22,3	153,1	267	1 320
19	"751204"	Piekarz	129,6	12,1	141,7	145	1 079
20	"314207"	Technik rolnik	126,4	0,9	127,3	11	1 292

⁶ Tabela uwzględnia pierwszych 20 zawodów o największej nadwyżce.

Podsumowanie

- Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu monitoruje losy absolwentów wielkopolskich szkół ponadgimnazjalnych i wyższych od 11 lat. Raport z tej analizy otrzymują instytucje odpowiedzialne za edukację i rynek pracy w regionie. Ponadto, WUP współpracuje w tym zakresie z OHP i akademickimi biurami karier.
- W procesie przygotowania młodych osób do wejścia na rynek pracy, ważną rolę już we wczesnych etapach edukacji młodzieży pełni doradztwo zawodowe, które może zminimalizować wybór niewłaściwej ścieżki zawodowej, co wiąże się ze zwiększonymi szansami na rynku pracy. Doradcy zawodowi pracujący w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP współpracują ze szkołami, nauczycielami i uczniami, przedstawiając sytuację na rynku pracy i pomagając w wyborze właściwej ścieżki kariery. Nadal jednak ważna dla młodych ludzi w wyborze dalszej drogi kształcenia jest opinia rówieśników, rodziców czy „moda” na dany zawód/kierunek kształcenia.
- Umacniany przez lata niekorzystny wizerunek kształcenia zawodowego spowodował rosnące zainteresowanie młodzieży nauką w liceach ogólnokształcących, które wybiera ponad dwukrotnie większa liczba osób, niż zasadnicze szkoły zawodowe. Nauka na poziomie średnim ogólnym traktowana jest jako najefektywniejsza droga do kontynuowania nauki w szkołach wyższych. Tym samym na przestrzeni ostatnich lat systematycznie wzrastała liczba osób podejmująca edukację na uczelniach wyższych. Można by traktować to jako pozytywne zjawisko, jednakże dyplom wyższej uczelni nie jest już gwarantem zatrudnienia, z uwagi na dużą konkurencję na rynku pracy, rosnące wymagania pracodawców i problem niedopasowania kierunków kształcenia do rzeczywistego zapotrzebowania występującego na rynku pracy.
- Szkolnictwo zawodowe, osłabione po reformie edukacji na rzecz kształcenia ogólnego, powoli odradza się. Młodzi ludzie zaczynają dostrzegać korzyści płynące z posiadania zawodu, który pozwala na szybsze usamodzielnienie się oraz daje większe możliwości znalezienia zatrudnienia. Jednocześnie realizowane są projekty i programy, mające na celu unowocześnienie kształcenia zawodowego i dostosowanie go do wymogów rynku pracy. Niedopasowanie zawodów, w których kształcą się na poziomie szkół zawodowych, do potrzeb rynku pracy, stanowi jednak nadal znaczący problem. Jedną z przyczyn tego są wysokie koszty, jakie generuje uruchamianie nowych kierunków, odpowiadających potrzebom rynku pracy i wykorzystujących nowoczesne technologie.

- Rozwiązaniem, które ma się przyczynić do poprawy sytuacji absolwentów szkół wyższych na rynku pracy, jest wprowadzony w 2011 roku przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym⁷, obowiązek monitorowania przez uczelnie wyższe zawodowych losów swoich absolwentów. WUP w Poznaniu udostępnia uczelniom wyższym dane niezbędne do przygotowania tego monitoringu.
- Z obserwacji WUP w Poznaniu, po wielu latach doświadczeń w tym zakresie, wynika, że wzrasta zainteresowanie decydentów odpowiedzialnych za szkolnictwo, dopasowaniem kształcenia do potrzeb rynku pracy i związanymi z tym dalszymi losami absolwentów na tym rynku. Poprawa obecnej sytuacji wymaga jednak współpracy szkół z pracodawcami oraz nowych inwestycji przyczyniających się do wzrostu zatrudnienia na lokalnych rynkach pracy.

⁷ Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. nr 84 poz. 455).